

Kapsayıcı Eğitim Alanında Yapılan Araştırmalara Yönelik Bir İnceleme*

A Review of Research on Inclusive Education

Tevfik PALAZ¹, Gökçe KILIÇOĞLU², Tuğba KILCAN³, Sadettin ERBAŞ⁴

¹ Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
tevfikpalaz@gazi.edu.tr

² Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
gkilocoglu@gazi.edu.tr

³Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü,
tuğbakilcan@gazi.edu.tr

⁴Bağımsız Araştırmacı, s.erbas66@gmail.com.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 02.08.2023

Yayına Kabul Tarihi: 17.12.2023

ÖZ

Bu araştırmada Web of Science (WoS) veri tabanının eğitim/egitim araştırmaları kategorisinde taranan kapsayıcı eğitim ile ilgili araştırma makalelerinin bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır. İlk olarak WoS veri tabanında araştırmaya dahil edilecek çalışmalara yönelik kriterler uygulanmış ve 2826 makaleye ait veriye ulaşılmıştır. Verilerin analizi VOSviewer paket programı ile yapılmıştır. Öncelikle araştırma alanıyla ilgili makalelerin yıllar içerisindeki dağılımı incelenmiştir. Bibliyometrik analiz kısmında ise atıf analizi (Citation analysis), ortak yazar analizi (Co-author analysis), ortak atıf analizi (Co-citation analysis) ve anahtar kelime analizi (Co-word analysis) yapılmıştır. Makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde genel olarak kapsayıcı eğitim alanında yapılan araştırmaların artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Kapsayıcı eğitim alanında yapılmış projelerin çıktılarında ve öğretmen eğitimine yönelik çalışmalar daha çok atıf almaktadır. "International Journal of Inclusive Education" dergisi en fazla makale ve atıfa sahip dergidir. Ayrıca yayın dili İngilizce olan dergiler daha çok atıf almaktadır. Bazı kurumlarda uluslararası iş birlikleri yoğunken bazılarında ise yerel iş birlikleri daha yoğun olarak görülmektedir. Güçlü iş birliklerine sahip kurumlar yayın sayısında da daha üretken durumdadır. Anahtar kelime analizi sonucu, kapsayıcı eğitim konusunda oldukça zengin bir çalışma alanının olduğunu göstermektedir. WoS veri tabanının haricinde diğer veri tabanları da kullanılarak başka

---

***Alıntılama:** Palaz, T., Kılıçoğlu, G., Kılcan, T. ve Erbaş, S. (2023). Kapsayıcı eğitim alanında yapılan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 2407-2443.

incelemeler yapılabilir. Başka doküman türleri incelenebilir. Araştırma konusuyla ilgili yıl kısıtlaması yapılarak alanındaki eğilimler ortaya konabilir.

Anahtar Sözcükler: Kapsayıcı eğitim, Kapsayıcılık, Bibliyometrik analiz.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the research articles on inclusive education indexed in the education/educational research category of the Web of Science (WoS) database by bibliometric analysis method. Firstly, the criteria for the studies to be included in the research in the WoS database were applied and the data of 2826 articles were accessed. The data were analyzed with the VOSviewer package program. First of all, the distribution of articles related to the research area over the years was analyzed. In the bibliometric analysis part, citation analysis, co-author analysis, co-citation analysis and co-word analysis were performed. When the distribution of articles according to years is analyzed, it is seen that research in the field of inclusive education tends to increase in general. Studies on the outputs of projects in the field of inclusive education and teacher training receive more citations. "International Journal of Inclusive Education" has the highest number of articles and citations. In addition, journals whose publication language is English receive more citations. While international collaborations are intense in some institutions, local collaborations are more intense in others. Institutions with strong collaborations are also more productive in terms of the number of publications. The result of keyword analysis shows that there is a very rich field of study on inclusive education. In addition to the WoS database, other databases can be used for further analysis. Other types of documents can be analyzed. Trends in the field can be revealed by restricting the year related to the research topic.

Keywords: Inclusive education, Inclusion, Bibliometric analysis

GİRİŞ

Her geçen gün önemi daha da artan eğitim bugüne kadar birçok boyutuyla ele alınmıştır. Bugün ülkeler için yetişmiş insan gücünün varlığı önemli bir prestij kaynağı olurken, bilginin dolayısıyla da eğitimin herkes için ulaşılabilir hale gelmesi ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin ciddi bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır (Akçamete, Büyükkarakaya, Bayraklı & Yıldırım, 2012). Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında birçok alanda yaşanan değişim ve gelişimle birlikte eğitimin bir insan hakkı olarak ifade edilmesi ve tüm insanların bu haktan eşit olarak faydalanabilmesi yönünde yaşanan gelişmeler bu anlamda eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecini de hızlandırmıştır.

İçinde bulunduğumuz dönemin eğitim anlayışı değerlendirildiğinde bu anlayışın öğrenciyi merkeze alan ve insancıl bir anlayış sergilediği görülmektedir. Ayrıca okul

bizzat hayatın kendisidir anlayışı da giderek yaygınlaşmış ve kabul görmüştür. İçinde yaşanılan topluma faydalı bireyler yetiştirmeyi amaçlayan eğitim bu amaca ulaşmada tüm bireylere eşit imkânlar sunma ve bunun için gerekli uygulamaları gerçekleştirme amacındadır. Bu durum da kapsayıcı eğitim uygulamalarını birçok alanda olduğu gibi okullarda da gerekli kılmaktadır. Bugün okullarda birçok sınıfta farklı özelliklere sahip öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrencilerin öğretmenler tarafından öğrenmeye dair ihtiyaçlarının karşılanması beklenmektedir. Bu durum da öğretim ortamındaki bu farklılıkları öğretimi zenginleştirmek adına bir avantaj olarak gören eğitim modeli olarak kapsayıcı eğitimi (İlçin, 2022, s.14) karşımıza çıkarmaktadır.

Stubbs (2008, s.18)'a göre kapsayıcı eğitim, herkesin eğitime ulaşma ve dışlanmama temel hakkının bir ifadesidir. UNICEF (2017) kapsayıcı eğitimi, tüm öğrencileri kapsayan, kim olurlarsa olsunlar, yetenekleri veya gereksinimleri ne olursa olsun onları öğrenmeleri için kucaklayan ve destekleyen bir eğitim sistemi olarak nitelendirmekte ve kapsayıcı eğitimin öğretimin, müfredatın, okul binalarının, sınıfların, oyun alanlarının, ulaşımın her düzeydeki tüm çocuklar için uygun olduğundan emin olunması ve tüm çocukların aynı okullarda birlikte öğrenmesi anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bir başka kapsayıcı eğitim tanımı ise Fırat (2021) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre kapsayıcı eğitim, bütün öğrenciler için kaliteli bir eğitim verme ihtiyacına odaklanarak tam katılım ve erişimi sağlamaya yönelik geliştirilen uygulama süreçlerini içeren eğitim yaklaşımıdır. Öner (2022) ise kapsayıcı eğitimi; cinsiyet, etnik köken, din, dil, başarı, sağlık ve ekonomik durumları fark etmeksizin tüm çocukların eğitim sistemi tarafından aynı ortamda kucaklanmasını ve bireysel farklılıklara olumlu yanıt verilerek kaliteli eğitimle buluşturulmasını içeren bir eğitim sistemi olarak tanımlamaktadır.

Kapsayıcı eğitimin çok sağlam uluslararası belgeler üzerine inşa edildiği söylenebilir. Bu belgeler; “İnsan Hakları Evrensel Beyanname” (1948), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” (1952), “UNESCO Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme” (1960), “Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme” (1965), “Birleşmiş Milletler Zihinsel Engelli Bireylerin Hakları Bildirisi” (1971), “Birleşmiş Milletler Özürlü Hakları Bildirgesi” (1975), “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın

Önlenmesi Sözleşmesi” (1979), “UNESCO Malaga Eğitim, Önleme ve Katılım Faaliyetleri Dünya Konferansı ve Sundberg Bildirgesi” (1981), “Birleşmiş Milletler Engelliler İçin Dünya Eylem Programı” (1982), “Engelliler İçin Dünya Eylem Sözleşmesi” (1982), “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” (1989)’den oluşmaktadır. Bu belgeler ile kapsayıcı eğitimin uluslararası dayanaklarının temellerinin olduğu söylenebilir. Tüm bu sözleşmeler, belgeler değerlendirildiğinde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948)’nin yayınlanması ile eğitim hakkı olarak başlayan sürecin kadın ve çocukların eğitime dahil edilmesi ve engelli bireylerin eğitim sürecinden yoksun bırakılmaması ile ilgili düzenlemelerle genişletilerek devam ettiği söylenebilir. 1990’lı yılları takip eden süreçte ise “Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı” (1990), “UNESCO Salamanca Bildirisi” (1994) ve “Dakar Eylem Çerçevesi” (2000) kapsayıcı eğitimin gelişimi için uluslararası düzeyde dönüm noktaları olmuştur. Özellikle 1994 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen; bireysel farklılıklara bakılmaksızın “Herkes için eğitim” ve bütün çocukların ayırım olmaksızın eşit şartlarda eğitim görmesi düşüncesi amacından hareketle hazırlanan Salamanca Bildirisi’nin kapsayıcı eğitim adına oldukça önemli bir adım olduğu ifade edilebilir.

Kapsayıcı eğitim kavramı ifade edildiği üzere başlangıçta engelli öğrencilerin normal sınıflara entegrasyonu ile ilgili olarak sınırlı bir kullanıma sahipken son yıllarda, sosyal, kültürel ve daha birçok farklılığı içine alacak şekilde geniş bir kullanıma ulaşmıştır (Taylor & Sidhu, 2012). Geçmişten bugüne gerçekleştirilen çalışmalar kapsayıcı eğitimin tanımında gelişimi ve genişlemeyi beraberinde getirmiş, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerle birlikte dil, din, etnik köken, cinsiyet gibi farklılığı olan bütün bireyler kapsayıcı eğitim kapsamına alınmıştır. Kapsayıcı eğitimin çatısının çok geniş olduğu ve ayrımcılığa uğrama ihtimali olan tüm dezavantajlı bireylerin bu gruba dahil edilmesiyle mümkün olacağı (Türkmenoğlu, 2022) unutulmamalıdır.

UNESCO (2003) kapsayıcı eğitimin gerekliliğini ekonomik, sosyal ve eğitim temeli olmak üzere üç temel üzerinden gerekçelendirmiştir. Bu gerekçeler UNESCO (2003) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir: Eğitimsel gerekçe olarak; kapsayıcı eğitimle birlikte okullarda bütün çocukların birlikte eğitim görmesinin, bireysel

farklılıklara cevap veren ve dolayısıyla tüm çocuklara fayda sağlayan öğretim yöntemleri geliştirilmesinin gerekliliği anlamına geldiği, sosyal gerekçe olarak; kapsayıcı okulların, tüm çocukları birlikte eğiterek farklılıklara yönelik tutumları değiştirebileceği böylece insanları barış içinde birlikte yaşamaya teşvik eden adil ve ayrımcı olmayan bir toplumun temelini oluşturabileceği, ekonomik gerekçe olarak ise; tüm çocukları bir arada eğiten okullar kurmanın ve sürdürmenin, belirli çocuk gruplarının eğitiminde uzmanlaşmış, farklı türde okullardan oluşan karmaşık bir sistem kurmaktan daha az maliyetli getireceği ve herkes için eğitim sağlamanın daha uygun maliyetli bir yolu olacağıdır.

UNESCO (2017) kapsayıcı eğitimin, tüm öğrencilere ulaşarak, onların farklı ihtiyaç, yetenek ve özelliklerine saygı duyarak ve öğrenme ortamında her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırarak eğitim hakkını eyleme geçirmekle ilgili olduğunu ve eğitim alanında tüm zamanlarda temel bir ilke ve kesişen bir yaklaşım olması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca UNESCO, bu anlamda destek ve bilgi paylaşımını teşvik ederek, teknik destek sağlayarak ve uluslararası diyalogu bilgilendirerek kapsayıcı eğitim sistemlerinin önünü açmaya çalışmaktadır.

Kapsayıcı eğitim politikası ve yaklaşımı izlemek için çok önemli insani, ekonomik, sosyal ve politik nedenler olmakla birlikte unutulmamalıdır ki kapsayıcı eğitim aynı zamanda kişisel gelişimi sağlamanın ve bireyler, gruplar ve uluslararası ilişkiler kurmanın bir aracıdır (UNESCO, 2005). Kapsayıcı eğitim genel olarak değerlendirildiğinde kapsayıcı bir toplum oluşturmayı amaçlamaktadır ve bu amaç toplumsal sorunların birçoğuna çözüm yolu olarak düşünülebilir. Özellikle günümüzde birçok farklılığı içerisinde barındıran çoğulcu yapıya sahip toplumların bu sorunlarına yönelik sosyal adalet çerçevesinde kapsayıcılık kavramının öncelikli öneme sahip olduğu söylenebilir (İlçin, 2022, s.18). Kapsayıcı eğitim, eğitimin temel bir insan hakkı olduğu ve daha adil bir toplum için temel oluşturduğu inancıyla gelişmiştir. Bireysel özellikleri veya zorlukları ne olursa olsun, tüm öğrencilerin eğitim alma hakkı vardır. Bunu sağlamada da kapsayıcı eğitimin önemli bir rolü bulunmaktadır.

İlgili alanyazın incelediğinde kapsayıcı eğitim ile ilgili yapılmış olan çeşitli araştırmaları inceleyen farklı çalışmalara (Pérez-Gutiérrez, Castanedo-Alonso, Salceda-Mesa & Cobo-

Corrales, 2021; Izgar & İlter, 2022; Methlagl, 2022) rastlanmaktadır. Pérez-Gutiérrez, Castanedo-Alonso, Salceda-Mesa & Cobo-Corrales (2021) “Scientific Production on Inclusive Education and Physical Education: A Bibliometric Analysis” isimli çalışmalarında beden eğitimi alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili 1960-2010 yılları arasında yapılan 664 çalışmayı incelemişlerdir. Ayrıca incelenen çalışmalardaki çalışma başına ortalama yazar sayıları, beden eğitimi alanında kaynaştırma üzerine çalışan en üretken ilk on yazarın iş birliği modelleri, çalışmaların yayımlandığı dergilere vb. bilgilere de çalışmada yer verilmiştir. Izgar & İlter (2022) kaynaştırma eğitimi ile ilgili Türkiye’de yapılan lisansüstü tezler ve bilimsel makalelerin de dahil edildiği çalışmaları çeşitli değişkenler açısından “Analysis of the Scientific Research on Inclusive Education” isimli çalışmalarında incelemişlerdir. Araştırma verileri, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’ndeki lisansüstü tezler ve TÜBİTAK ULAKBİM TR-Index veri tabanında bulunan bilimsel makalelerden toplanmıştır. Methlagl (2022), “Mapping Inclusive Education 1980 to 2019: A Bibliometric Analysis of Thematic Clusters and Research Directions” isimli çalışmasında 1980 ile 2019 yılları arasında Web of Science (WoS) ve SCOPUS veri tabanında taranan kapsayıcı eğitim ile ilgili 8398 makalenin bibliyometrik analizini sunmuş, çalışmada kapsayıcı eğitim araştırmalarının kapsamlı bir bilgi haritasını elde etmek için betimsel analizler, ortak yazarlık iş birliği analizi ve ortak kelime analizi yapılmıştır.

Bu araştırmada ise yukarıdaki çalışmalardan farklı olarak kapsayıcı eğitim ile ilgili WoS veri tabanında bulunan eğitim ile ilgili araştırma makalelerinin bibliyometrik analizi ele alınmıştır. Diğer bir ifadeyle bu çalışmada sadece eğitim alanına odaklanmış araştırma makaleleri incelenmiştir. Alan yazın incelendiğinde odak noktası bu kapsamda olan başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durum ilgili araştırmanın özgünlüğü açısından önem taşımaktadır.

Kısaca bu araştırmada Web of Science (WoS) veri tabanının eğitim/eğitim araştırmaları kategorisinde taranan kapsayıcı eğitim ile ilgili araştırma makalelerinin bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma aşağıdaki araştırma sorularına cevap vermeyi amaçlamaktadır:

1. Eğitim alanında kapsayıcı eğitimle ilgili yayımlanmış araştırmaların yıllara göre dağılımını nasıldır?
2. Eğitim alanında kapsayıcı eğitimle ilgili en çok atıf alan makaleler hangileridir?
3. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili en çok yayın yapan ve atıf alan araştırmacılar hangileridir?
4. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili en çok yayın yapan ve atıf alan dergiler hangileridir?
5. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili en çok yayın yapan ve atıf alan kurumlar hangileridir?
6. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili en gcl iş birliğine hangi kurumlar sahiptir?
7. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili en çok yayın yapan ve atıf alan ülkeler hangileridir?
8. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim konusunda en çok kullanılan yazar anahtar kelimeleri hangileridir?
9. Eğitim alanında kapsayıcı eğitim ile ilgili yazarların birlikte atıf alma biçimleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu alışmada WoS veri tabanında kapsayıcı eğitim ile ilgili bulunan 2826 araştırma makalesi bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bibliyometrik analiz, matematiksel ve istatistiksel araçlar vasıtasıyla belli bir alandaki yayınların özelliklerini ortaya çıkarmaktadır (Pritchard, 1969). Ayrıca bu analiz, belli bir alandaki yapılmış çalışmaların birleştirilip incelenmesini sağlamaktadır. Bibliyometrik analizler, bilimsel haritalama gibi tekniklerle ilgili alanın bilişsel yapısının görselleştirilmesini

sağlamaktadır (Cobo, López-Herrera, Herrera-Viedma & Herrera, 2011; Small, 1999; Zupic & Čater, 2015).

Verilerin Toplanması

Veri setinin oluşturulmasında öncelikle araştırmaya dahil edilecek çalışmalara yönelik kriterler belirlenmiştir. Tarama yapılacak anahtar kelime, zaman aralığı, doküman türü ve araştırma alanı olmak üzere dört kriter ortaya konmuştur. Tarama yapılacak anahtar kelime olarak “inclusive education” anahtar kelimesi belirlenmiştir. Zaman aralığı olarak herhangi bir başlangıç yılı belirlenmezken 2021 yılı bitiş tarihi olarak belirlenmiştir. Doküman türü olarak da sadece makaleler seçilmiştir. Çünkü diğer bazı doküman türlerinin içeriğine ulaşılammıştır. Araştırma kategorisi olarak eğitim/egitim araştırmaları alanı seçilmiştir.

Verilerin taranması sürecinde WoS veri tabanına “inclusive education” anahtar kelimesi yazılarak “topic” (Title, abstract, author keywords, keywords plus) araştırma alanı seçilerek taramaya başlanmıştır. Bu işlemin sonucunda 6983 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilecek çalışmalara yönelik kriterleri uygulandığında ise bu sayı 2826’ya düşmüştür. Böylece bibliyometrik analiz yapılacak 2826 makaleye ulaşılmıştır. Daha sonra bu makaleler “plain text file” formatında bilgisayara indirilerek çalışmanın veri seti elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada ilk olarak WoS veri tabanında eğitim araştırmaları kategorisinde taranan kapsayıcı eğitim ile ilgili makalelerin yıllara göre dağılımı incelenmiştir. Ardından bibliyometrik analiz kısmına geçilerek ilgili makalelerin atıf analizi (Citation analysis), ortak yazar analizi (Co-author analysis), ortak atıf analizi (Co-citation analysis) ve anahtar kelime analizi (Co-word analysis) yapılmıştır. Çalışmanın bibliyometrik analizinde VOSviewer yazılımının 1.6.17 versiyonu kullanılmıştır. VOSviewer, bibliyometrik verilerden ağlar, haritalar meydana getirerek bu bibliyometrik verilerin görselleştirilmesini sağlayan bir yazılım aracıdır (Van Eck & Waltman, 2014; 2019). VOSviewer’ın bu özelliği sayesinde bibliyometrik veriler arasındaki ilişkiler daha kolay bir şekilde incelenebilmektedir.

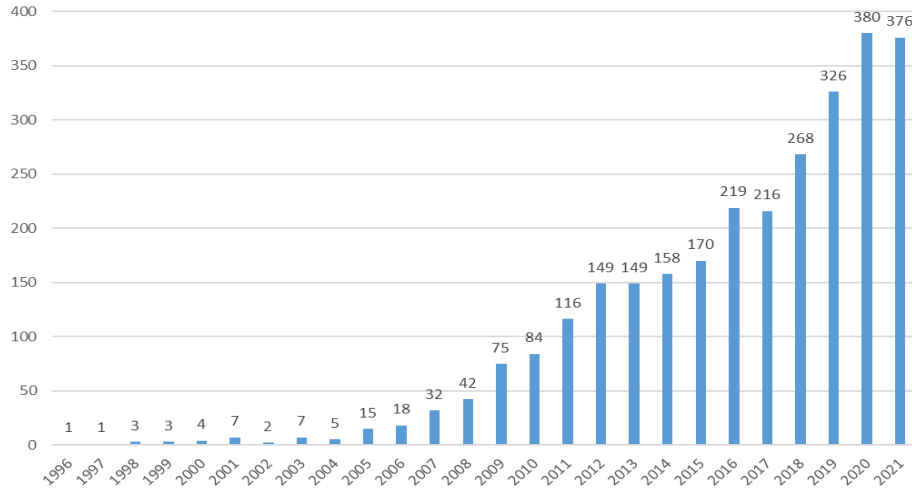
Atıf analizi (Citation analysis) olarak; kapsayıcı eğitimle ilgili en çok atıf alan makaleler, yazarlar, dergiler, kurumlar ve ülkeler incelenmiştir. Yine atıf analizi kapsamında kapsayıcı eğitimle ilgili en çok makale yayımlayan yazarlar, dergiler, kurumlar ve ülkeler ortaya konmuştur. Ortak yazar analizi (Co-author analysis) olarak kapsayıcı eğitim alanında en çok iş birliği yapan kurumlar incelenmiştir. Ortak atıf analizi (Co-citation analysis) ile kapsayıcı eğitim alanında birlikte atıf yapılan araştırmacılar ortaya konmuştur. Anahtar kelime analizi (Co-word analysis) kapsamında kapsayıcı eğitim alanında yayımlanan makalelerdeki yazarların kullandığı anahtar kelimeler incelenmiştir.

BULGULAR

Bu araştırmada WoS veri tabanında taranan dergilerdeki kapsayıcı eğitim ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. Araştırmaya yönelik bulgular aşağıda sunulmuştur.

Yayımların Yıllara Göre Dağılımı

WoS veri tabanında taranarak elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim ile ilgili çalışmaların yıllara göre dağılımı grafik 1'de sunulmuştur.

Grafik 1. Yayımların yıllara göre dağılımı

Grafik 1 incelediğinde, WoS indekslerinde kapsayıcı eğitim ile ilgili ilk yayının 1996 yılında yayımlandığı görülmektedir. 1996 yılından 2004 yılına kadar yayın sayısında önemli bir artış görülmezken 2005 yılından sonra ise yayın sayısında önemli bir artış olmuştur. Bazı yıllarda yayın sayısı (2005-2006, 2012-2013, 2016-2017 gibi) durağanlık gösterse de konuyla ilgili yapılan çalışmaların sayısında genel durum artış eğilimindedir. Kapsayıcı eğitimle ilgili yayın sayılarının artışı; 1990'lı yıllarda başlayan ve 2000'li yıllarda da hız kazanarak günümüze kadar devam eden özellikle kapsayıcı eğitim konusunda sosyal alan ve eğitim alanındaki değişiklik ve gelişmeleri içeren uluslararası düzeyde yayımlanan yasal belgeler bu alanda birçok gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda özellikle 2000'li yıllarda meydana gelen yayın sayısındaki artışın sebebi konuya olan ilginin artışıyla ilişkilendirilebilir.

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili En Çok Atıf Alan Makaleler

WoS veri tabanından elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim ile ilgili en çok atıf alan 15 makaleye ait bilgiler tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. En Çok Atıf Alan Makaleler

	Makale Adı	Toplam Atıf	Atıf Ortalaması
1	Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change?. <i>Journal of Education Change</i> 6, 109–124.	235	14,68
2	Ainscow, M., & A. Sandill. (2010). Developing inclusive education systems: The role of organisational cultures and leadership. <i>International Journal of Inclusive Education</i> 14 (4): 401–416.	213	19,36
3	Forlin, C., & Chambers, D. (2011). Teacher preparation for inclusive education: increasing knowledge but raising concerns. <i>Asia-Pacific Journal of Teacher Education</i> , 39 (1), 17-32.	173	17,3
4	Ruijs, N. M., & Peetsma, T. T. D. (2009). Effects of inclusion on students with and without special educational needs reviewed. <i>Educational Research Review</i> , 4 (2), 67-79.	159	13,25

5	Miles, S., & Singal, N., (2010). The Education for all and inclusive education debate: Conflict, contradiction or opportunity?, <i>International Journal of Inclusive Education</i> , 14(1), 1-15.	156	14,18
6	Armstrong, D., Armstrong, A. C., & Spandagou, I. (2011). Inclusion: by choice or by chance? <i>International Journal of Inclusive Education</i> 15 (1), 29-39.	146	14,6
7	Taylor, S., & Sidhu, R. K. (2012). Supporting refugee students in schools: What constitutes inclusive education?, <i>International Journal of Inclusive Education</i> , 16 (1), 39-56.	145	16,11
8	Forlin, C., Loreman, T., Sharma, U., & Earle, C. (2009). Demographic differences in changing pre-service teachers' attitudes, sentiments and concerns about inclusive education. <i>International Journal of Inclusive Education</i> , 13 (2), 195-209.	141	11,75
9	Florian, L., & Linklater, H. (2010). Preparing teachers for inclusive education: Using inclusive pedagogy to enhance teaching and learning for all. <i>Cambridge Journal of Education</i> , 40 (4), 369-386.	135	12,27
10	MacFarlane, K., & Woolfson, L. M. (2013). Teacher attitudes and behavior toward the inclusion of children with social, emotional and behavioral difficulties in mainstream schools: An application of the theory of planned behavior. <i>Teaching and Teacher Education</i> , 29, 46-52.	123	15,37
11	Florian, L., & Rouse, M. (2009). The inclusive practice project in Scotland: Teacher education for inclusive education. <i>Teaching And Teacher Education</i> , 25 (4), 594-601.	111	10,09
12	Slee, R. (2013). How do we make inclusive education happen when exclusion is a political predisposition?, <i>International Journal of Inclusive Education</i> , 17 (8), 895-907.	107	13,37
13	Stanovich, P. J., & Jordan, A. (1998). Canadian teachers' and principals' beliefs about inclusive education as predictors of effective teaching in heterogeneous classrooms. <i>Elementary School Journal</i> , 98 (3), 221-238.	99	4,30

14	Malinen O. P., Savolainen, H., Engelbrecht, P., Xu, J., Nel, M., Nel, N., & Tlale, D. (2013). Exploring teacher self-efficacy for inclusive practices in three diverse countries. <i>Teaching and Teacher Education</i> , 33, 34-44.	94	11,75
15	Polat, F. (2011). Inclusion in education: A step towards social justice. <i>International Journal of Educational Development</i> . 31, 50–58.	91	9,1

Tablo 1 incelendiğinde 235 atıfla “Developing inclusive education systems: What are the levers for change?” (Ainscow, 2005) isimli çalışmanın en çok atıf alan makale olduğu görülmektedir. Bu çalışma; eğitimde kapsayıcılık ve kapsayıcı eğitim bağlamında yapılan birçok proje ve araştırmanın sonuçlarından argümanlar sunmaktadır. 19,36 atıf ortalaması ile “Developing inclusive education systems: The role of organisational cultures and leadership” (Ainscow and Sandill, 2010) isimli makale ise atıf ortalama performansı en yüksek çalışmadır. Adı geçen bu çalışmada uluslararası araştırma bulgularından faydalanılarak kapsayıcı eğitime yönelik politika ve uygulama geliştirmede organizasyonel koşulların ve liderliğin rolü ortaya konmuştur. Yukarıdaki tablodaki en çok atıf alan bu araştırmaların bir kısmı kapsayıcı eğitimle ilgili yürütülen projelerin sonuçlarına dayanmaktadır (Ainscow, 2005; Florian & Rouse, 2009; Polat, 2011). Bunun haricindeki bazı çalışmalar ise derleme çalışmalarından oluşmaktadır (Ainscow & Sandill, 2010; Miles & Singal, 2010). Bu makalelerin önemli bir kısmı öğretmen eğitimine (Florian, & Rouse, 2009; Florian & Linklater, 2010; Forlin & Chambers, 2011) odaklanırken öğrencilere yönelik çalışmalar da (Ruijs & Peetsma, 2009; Taylor & Sidhu, 2012) bulunmaktadır.

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili En Çok Yayın Yapan ve Atıf Alan Araştırmacılar

WoS veri tabanından elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim konusunda en çok yayın yapan 15 araştırmacıya ait bilgiler tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. En Çok Yayın Yapan Araştırmacılar

	Yazar adı	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Atıf ortalaması
1	Sharma, Umesh	34	748	22
2	Forlin, Chris	20	682	34,1
3	Carrington, Suzanne	15	182	12,13
4	Schwab, Susanne	15	108	7,2
5	Walton, Elizabeth	15	92	6,13
6	Loreman, Tim	13	432	33,23
7	Pijl, Sip Jan	13	410	31,53
8	Narayan, Srikala	13	75	5,76
9	Savolainen, Hannu	12	422	35,16
10	Arnaiz Sanchez, Pilar	12	93	7,75
11	Messiou, Kyriaki	11	198	18
12	Morina, Anabel	11	142	12,90
13	Waitoller, Federico	10	197	19,7
14	Moliner Garcia, Odet	10	14	1,4
15	Florian, Lani	9	563	62,55

Tablo 2 incelendiğinde; kapsayıcı eğitim konusunda en fazla makaleye sahip olmalarından dolayı en üretken araştırmacılar olarak; “Sharma, Umesh” (n:34), “Forlin, Chris” (n:20) ön plana çıkmaktadırlar. Bu araştırmacıları; “Carrington, Suzanne” (n:15), “Schwab, Susanne” (n:15) ve “Walton, Elizabeth” (n:15) takip etmektedir. Tabloda yer alan diğer araştırmacıların yayın sayıları ise 13 ile 9 arasında değişmektedir.

WoS veri tabanından elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim konusunda en çok atıf alan 15 araştırmacıya ait bilgiler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. En Çok Atıf Alan Araştırmacılar

	Yazar adı	Atıf sayısı	Yayın sayısı	Atıf ortalaması
1	Sharma, Umesh	748	34	22
2	Forlin, Chris	682	20	34,1
3	Florian, Lani	563	9	62,55
4	Ainscow, Mel	515	9	57,22
5	Loreman, Tim	432	13	33,23
6	Savolainen, Hannu	422	12	35,16
7	Pijl, Sip Jan	410	13	31,53
8	Malinen, Olli-Pekka	332	6	55,33
9	Nel, Norma	242	9	26,88
10	Kozleski, Elizabeth B.	226	9	25,11
11	Engelbrecht, Petra	217	7	31
12	Boyle, Christopher	214	7	30,57
13	Sandill, Abha	213	1	213
14	Peetsma, Thea T. D.	212	2	106
15	Ruijs, Nienke M.	212	2	106

Tablo 3 incelendiğinde; kapsayıcı eğitim konusunda en fazla atıfa sahip araştırmacı olarak “Umesh, Sharma” 748 atıfla ön plana çıkmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili en çok yayına sahip araştırmacıdır (tablo 2). Bu bağlamda ilgili konuyla alakalı en üretken ve en etkili araştırmacılardan biri olarak görülebilir. Tablo 3 atıf ortalaması performansı bakımından değerlendirildiğinde Abha Sandill, ilgili konuyla alakalı tek bir makaleye sahip olmasına rağmen 213 atıf ortalaması ile ön plana çıkmaktadır. Bu makale, Mel Ainscow ile ortak araştırmacı olarak birlikte yapmış oldukları “Developing inclusive education systems: The role of organisational cultures and leadership, (2010)” isimli araştırmadır. Aynı zamanda bu makale en çok atıf alan araştırmalar sıralamasında da (tablo 1) en üst sıralarda yer almaktadır. Atıf ortalama performansı yüksek olan diğer araştırmacılar ise “Thea T. D. Peetsma” ve “Nienke M. Ruijs” dir. Bu yazarlar, araştırma

konusuyla ilgili beraber ortak yazarlıkları sayesinde “Effects of inclusion on students with and without special educational needs reviewed, (2009)” ve “Inclusive education and students without special educational needs, (2010)” isimli iki çalışmalarıyla 106 atıf ortalamasına sahiptirler. Ruijs ve Peetsma (2009), 159 atıfa sahip bu çalışmada kapsayıcı eğitim bağlamında eğitimde kaynaştırmanın özel eğitime ihtiyacı olan ve olmayan öğrenciler üzerindeki (bilişsel, sosyo-duygusal) etkilerine odaklanmışlardır. Ruijs, Veen ve Peetsma (2010), 52 atıfa sahip bu çalışmada ise kapsayıcı eğitimin özel eğitime ihtiyacı olmayan öğrencilerin akademik başarıları ve sosyo-duygusal durumları üzerinde ne gibi etkileri olduğuna yoğunlaşmışlardır. Bu yazarların haricinde “Forlin, Chris” (n:682), “Florian, Lani” (n:563) ve “Ainscow, Mel” (n:515) en etkili araştırmacılar arasında yer almaktadır.

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili En Çok Yayın Yapan ve Atıf Alan Dergiler

WoS veri tabanından elde edilen bilgilere göre kapsayıcı eğitim konusunda en çok yayın yapan 15 dergiye ait bilgiler tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. En Çok Yayın Yapan Dergiler

	Dergi adı	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Atıf ortalaması
1	International Journal of Inclusive Education	604	6327	10,47
2	Revista Ibero-Americana De Estudos Em Educacao	65	26	0,4
3	Teaching And Teacher Education	64	1488	23,25
4	International Journal of Whole Schooling	47	381	8,10
5	South African Journal of Education	35	287	8,2
6	Pedagogika (Pedagogy)	31	6	0,19
7	Psikholoģicheskaya Nauka i Obrazovanie (Psychological Science and Education)	30	58	1,93
8	Education Sciences	30	29	0,96
9	Revista de Educacion	27	140	5,18
10	Revista Interuniversitaria de Formacion del Profesorado (Rifop)	27	75	2,77

11	Frontiers in Education	27	47	1,74
12	Revista on Line de Politica e Gestao Educacional	26	11	0,42
13	Profesorado Revista de Curriculum y Formacion de Profesorado	25	31	1,24
14	Australian Journal of Teacher Education	23	317	13,78
15	Cambridge Journal of Education	20	385	19,25

Tablo 4 incelendiğinde; “International Journal of Inclusive Education” dergisi 604 makaleyle kapsayıcı eğitim alanında en fazla yayın yapan dergi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu derginin araştırma konusuyla ilgili yayın yapan diğer dergilerle arasında makale sayısı açısından önemli bir fark bulunmaktadır. Bu fark derginin amaç ve kapsamının sadece kapsayıcı eğitim olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmanın dikkat çeken bulgularından biri ise “Revista Ibero-Americana De Estudos Em Educacao”, “Psikhologicheskaya Nauka i Obrazovanie (Psychological Science and Education)”, “Profesorado-Revista de Curriculum y Formacion de Profesorado”, “Pedagogika (Pedagogy)” ve “Revista on Line de Politica e Gestao Educacional” dergilerin yayın sayısının yüksek olmasına rağmen atıf sayılarının ve ortalamalarının oldukça düşük olmasıdır. “Psikhologicheskaya Nauka i Obrazovanie (Psychological Science and Education)” dergisi Rusya merkezlidir ve yayımlanan makalelerin büyük bir çoğunluğu Rusça yayımlanmaktadır. “Profesorado Revista de Curriculum y Formacion de Profesorado” dergisi İspanya merkezlidir ve bu dergide yer alan makalelerin çoğu İspanyolcadır. “Pedagogika-Pedagogy” dergisi Bulgaristan merkezlidir ve bu dergide yayımlanan makalelerin büyük bir kısmı Bulgarca yayımlanmaktadır. Yine aynı şekilde “Revista Ibero-Americana De Estudos Em Educacao” ve “Revista on Line de Politica e Gestao Educacional” dergileri Brezilya merkezlidir ve burada yayımlanan araştırmaların önemli bir kısmı Portekizcedir. Bu durum ilgili dergilerin ve burada yayımlanan araştırmaların uluslararası görünürlüğünü kısıtlayan etkenlerden biri olarak sayılabilir.

WoS veri tabanından elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim konusunda en çok atıf alan 15 dergiye ait bilgiler tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. En Çok Atıf Alan Dergiler

	Dergi adı	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Atıf ortalaması
1	International Journal of Inclusive Education	604	6327	10,47
2	Teaching and Teacher Education	64	1488	23,25
3	Asia-Pacific Journal of Teacher Education	13	499	38,38
4	Cambridge Journal of Education	20	385	19,25
5	International Journal of Whole Schooling	47	381	8,10
6	Australian Journal of Teacher Education	23	317	13,78
7	Journal of Educational Change	8	294	36,75
8	South African Journal of Education	35	287	8,2
9	Teachers and Teaching	8	275	34,37
10	British Journal of Sociology of Education	14	247	17,64
11	Oxford Review of Education	6	245	40,83
12	International Journal of Educational Development	13	242	18,61
13	Teachers College Record	10	220	22
14	Scandinavian Journal of Educational Research	14	218	15,57
15	Journal of Teacher Education	6	206	34,33

Tablo 5 incelendiğinde; “International Journal of Inclusive Education” dergisi 6327 atıfla kapsayıcı eğitim alanında en çok atıf alan dergidir. Bu dergi hem yayın ve atıf sayısı hem de derginin amaç ve kapsamı yönünden incelendiğinde kapsayıcı eğitim alanında en üretken ve etkili dergi olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda en çok atıf alan makalelerin (Ainscow & Sandill, 2010; Armstrong, Armstrong & Spandagou, 2011; Forlin, Loreman, Sharma & Earle, 2009; Miles & Singal, 2010; Slee, 2013; Taylor & Sidhu, 2012; tablo 1) önemli bir kısmı bu dergide yayımlanmıştır.

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili En Çok Yayın Yapan ve Atıf Alan Kurumlar

WoS veri tabanından elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim konusunda en çok yayın yapan ve en çok atıf alan 15 kuruma ait bilgiler tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. En Çok Yayın Yapan ve Atıf Alan Kurumlar

Sıra	Kurum adı	Makale sayısı	Atıf sayısı	Sıra	Kurum adı	Atıf sayısı	Makale sayısı
1	Monash Üniversitesi	70	1113	1	Monash Üniversitesi	1113	70
2	Queensland Teknoloji Üniversitesi	43	522	2	Manchester Üniversitesi	807	20
3	Murcia Üniversitesi	40	266	3	Hong Kong Eğitim Enstitüsü	723	22
4	Seville Üniversitesi	39	212	4	Queensland Teknoloji Üniversitesi	522	43
5	North West Üniversitesi	34	379	5	Jyvaskyla Üniversitesi	452	31
6	Jyvaskyla Üniversitesi	31	452	6	Aberdeen Üniversitesi	438	6
7	Autonoma Madrid Üniversitesi	27	126	7	Groningen Üniversitesi	437	19
8	Malaga Üniversitesi	25	38	8	Norveç Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	407	15
9	Columbia Üniversitesi	24	315	9	Queensland Üniversitesi	401	17
10	Granada Üniversitesi	24	29	10	North West Üniversitesi	379	34
11	Deakin Üniversitesi	23	205	11	Arizona State Üniversitesi	363	11

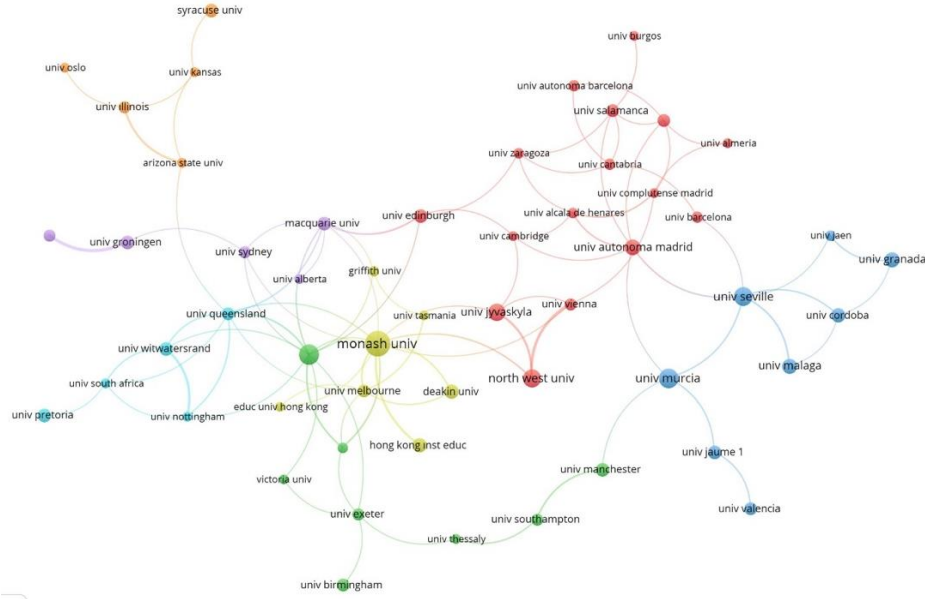
12	Hong Kong Eğitim Enstitüsü	22	723	12	Edinburgh Üniversitesi	357	20
13	Cordoba Üniversitesi	22	85	13	Columbia Üniversitesi	315	24
14	Manchester Üniversitesi	20	807	14	Sydney Üniversitesi	307	15
15	Edinburgh Üniversitesi	20	357	15	Macquarie Üniversitesi	292	19

Tablo 6 incelediğinde, 70 makaleyle en üretken kurum olarak “Monash Üniversitesi” ön plana çıkmaktadır. “Queensland Teknoloji Üniversitesi”, “Murcia Üniversitesi”, “Seville Üniversitesi”, “North West Üniversitesi” ve “Jyvaskyla Üniversitesi” kurumları 30’un üzerinde makaleyle en çok yayın yapan kurumlar arasında yer almaktadır. “Malaga Üniversitesi” ve “Granada Üniversitesi” kurumlarının yayın sayısı bakımından üst sıralarda bulunmalarına rağmen atıf sayısının da aynı başarıyı yakalayamadıkları görülmektedir.

Tablo 6’ya göre “Monash Üniversitesi” kurumu bu alanda en çok yayın yapan kurum olmasının yanında atıf sıralamasında da 1113 atıfla ilk sırada bulunmaktadır. Bu bağlamda bu kurum yayın ve atıf sayısı yönünden en üretken ve en etkili kurum olarak dikkat çekmektedir. En çok atıfa sahip diğer kurumlar “Manchester Üniversitesi”, “Hong Kong Eğitim Enstitüsü” ve “Queensland Teknoloji Üniversitesi”dir. “Aberdeen Üniversitesi” kurumunun yayın sayısı düşük olmasına rağmen yüksek atıfa sahip olması dikkat çekicidir.

Ortak Yazar Analizi (Kurum)

WoS veri tabanından elde edilen verilere doğrultusunda 589 kurum arasında en az 3 yayına sahip olma kriteri belirlenerek güçlü iş birliğine sahip 26 kurum arasındaki iş birliği ağı Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Kurumlar Arası İş Birliği Ağı

Kurumlar arası iş birliğine yönelik bilgilerin verildiği şekil 2 incelendiğinde, yedi farklı renkte kümenin bulunduğu görülmektedir. Şekil üzerindeki bu durum aynı renkte yer alan kurumlar arasında daha güçlü bir iş birliği olduğu anlamına gelmektedir. En yoğun iş birliği kırmızı renkli kümede bulunmaktadır. Güçlü iş birliği ağına sahip kurumlar olarak; “Monash Üniversitesi”, “Autonoma Madrid Üniversitesi”, “Seville Üniversitesi”, “Cantabria Üniversitesi”, “Salamanca Üniversitesi”, “Macquarie Üniversitesi” ve “Queensland Teknoloji Üniversitesi” görülmektedir. Bazı küme (Eflatun) ya da kurumlarda (Northwest Üniversitesi, Sydney Üniversitesi, Nottingham Üniversitesi vd.) uluslararası iş birlikleri güçlüyken bazı küme (Mavi) ya da kurumlarda (Cordoba Üniversitesi, Malaga Üniversitesi vd.) ise yerel iş birlikleri daha güçlü olarak ortaya çıkmaktadır.

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili En Çok Yayın Yapan ve Atıf Alan Ülkeler

WoS veri tabanından elde edilen verilere göre kapsayıcı eğitim konusunda en çok yayın yapan ve en çok atıf alan 15 ülkeye ait bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. En Çok Yayın Yapan ve Atıf Alan Ülkeler

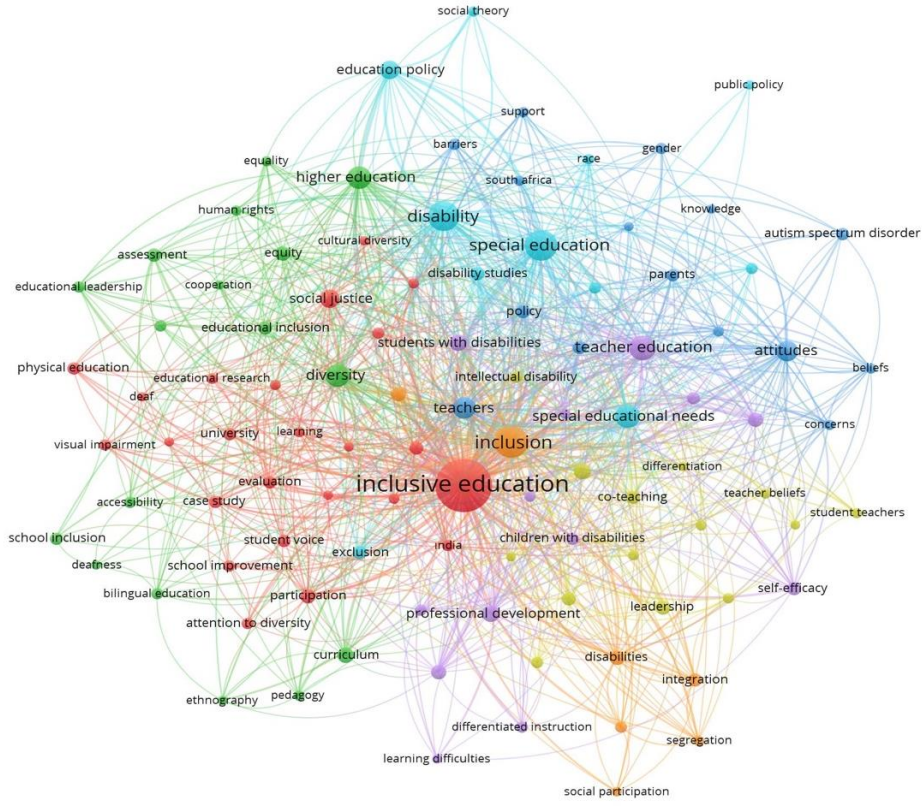
Sıra	Ülke	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Sıra	Ülke	Atıf sayısı	Yayın sayısı	Atıf ortalaması
1	İspanya	466	1578	1	Avustralya	4017	308	13,04
2	ABD	316	2881	2	İngiltere	3902	249	15,67
3	Avustralya	308	4017	3	ABD	2881	316	9,11
4	Brezilya	264	199	4	İspanya	1578	466	3,38
5	İngiltere	249	3902	5	Çin	1252	76	16,47
6	Güney Afrika	146	1022	6	Kanada	1248	121	10,31
7	Kanada	121	1248	7	İskoçya	1164	40	29,1
8	Almanya	88	315	8	Güney Afrika	1022	146	7
9	Çin	76	1252	9	Hollanda	816	45	18,13
10	Rusya	70	113	10	Norveç	778	65	11,96
11	Norveç	65	778	11	Finlandiya	746	50	14,92
12	Finlandiya	50	746	12	Cyprus	364	32	11,37
13	İsveç	47	295	13	Almanya	315	88	3,57
14	Hollanda	45	816	14	Yeni Zellanda	310	42	7,38
15	Yeni Zellanda	42	310	15	İsveç	295	47	6,27

Tablo 7 incelendiğinde, 466 yayın sayısı ile İspanya en üretken ülke olarak ön plana çıkmaktadır. Konuyla alakalı diğer en üretken ülkeler olarak; ABD, Avustralya, Brezilya ve İngiltere olduğu görülmektedir. Dikkat çeken bulgulardan biri ise Brezilya ve Rusya yayın sayısındaki başarıyı atıf yönünden gösterememiş olmasıdır.

Atıf yönünden ise 4017 atıfla en etkili ülke olarak Avustralya dikkat çekmektedir. Diğer en üretken ülkeler arasında İngiltere, ABD, İspanya ve Çin bulunmaktadır. Atıf ortalaması performansı en yüksek ülke olarak ise İskoçya ön plana çıkmaktadır.

Kapsayıcı Eğitim ile İlgili Yazar Anahtar Kelime Analizi

WoS verilerine göre araştırmaya dâhil edilen yayınlarda kullanılan toplam 5033 farklı yazar anahtar kelimesine ulaşılmıştır. Elde edilen bu anahtar kelimelerin en az 10 kere kullanılması kriter olarak belirlenmiştir. Bu işlemin sonucunda 124 farklı anahtar kelime ortaya çıkmıştır. Daha sonra aynı anlama gelen ya da aynı olup farklı şekilde yazılan kelimeler (inclusive-inclusive, teacher attitudes-teachers' attitudes vd.) tespit edilmiştir. Bu kelimelerin çıkarılması sonucunda 117 farklı yazar ortak anahtar kelimesine ulaşılmıştır. Kapsayıcı eğitimle ilgili yapılan ortak anahtar kelime analizine yönelik oluşturulan anahtar kelime ağı şekil 3'te sunulmuştur.

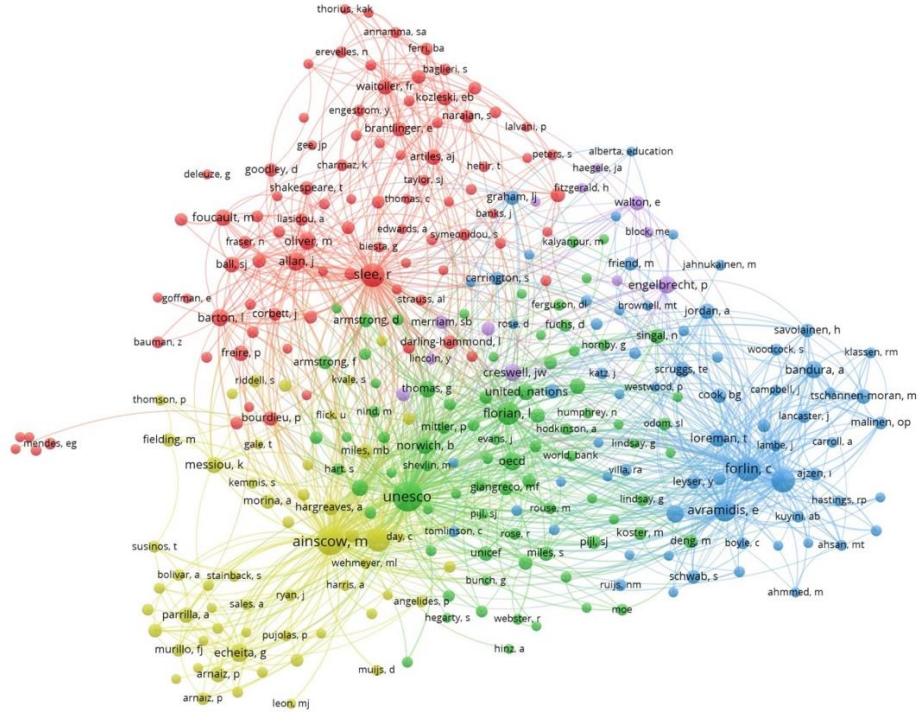

Şekil 3. Ortak Anahtar Kelime Ağı

Kapsayıcı eğitime ilgili yazarların en sık kullandığı anahtar kelimelere yönelik kelime ağının yer aldığı Şekil 3'e göre yedi küme ortaya çıkmıştır. En yoğun küme olan kırmızı kümede 24 anahtar kelime yer alırken en seyrek küme olan turuncu kümede ise yedi anahtar kelime bulunmaktadır. Kırmızı kümede; “inclusive education”, “social justice”, yeşil kümede; “higher education”, “diversity”, mavi kümede; “teachers”, “attitudes”, sarı kümede; “collaboration”, “co-teaching”, eflatun kümede; “teacher education”, “professional development”, turkuaz kümede, “special education”, “disability”, turuncu kümede; “inclusion”, “special needs” yazar anahtar kelimeleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Yazar Ortak Atıf Analizi

WoS verilerine göre yapılan yazar ortak atıf analizinde, atıf yapılan 47578 yazar bulunmaktadır. 30'un üzerinde atıf alma kriteri belirlenmiş ve 320 yazara ulaşılmıştır. Bu yazarlara ait yazar ortak atıf ağı şekil 4'te görselleştirilmiştir.

Şekil 4. Yazarların Ortak Atıf Alma Ağı

Şekil 4'te birlikte ortak atıf yapılan yazarlara ait ağ yer almaktadır. Bu ağ farklı renklere sahip beş kümeden oluşmaktadır. En yoğun küme kırmızı küme, en az olduğu küme eflatun renkli kümedir. Birlikte ortak atıf yapılan araştırmacılar aynı kümede ve birbirine daha yakın bir şekilde ağ haritasında konumlanmaktadır. Yeşil küme (bu kümede yer alan araştırmacılar ya da kaynaklar) diğer kümelerin ortasında yer almaktadır. Bu durum onun diğer kümelerle yakın bir iş birliği içinde olduğu anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle diğer kümelerde yer alan araştırmacılarla da beraber atıf gösterildiği şeklinde açıklanabilir. Kırmızı küme; özel eğitim, engelli çalışmaları, engelli

öğrenciler bağlamında kapsayıcı eğitim konuları çalışan (Slee, R.; Allan, J.; Oliver, M.; Waitoller, F. R.; Brantlinger, E.) ve eğitimde eşitlik ile kapsayıcılık üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan (Kozleski, E. B., Artiles, A. J.) oluşmaktadır. Yeşil küme; kapsayıcı eğitim noktasında küresel çapta projeler yapan uluslararası kuruluşlar (UNESCO, UNICEF, World Bank, OECD) ve bu kuruluşların projelerinde önemli görevler yürüten araştırmacılardan (Florian, L.; Norwich, B.; Thomas, G.; Miles, S.) meydana gelmektedir. Mavi küme; kapsayıcı eğitim konusunda öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitilmesi ile kapsayıcı eğitim pratikleri üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan (Forlin, C.; Sharma, U.; Avramidis, E.; Loreman, T.; Scruggs, T. E.; Jordan, A.; Schwab, S.) oluşmaktadır. Sarı küme; kapsayıcı eğitimin etkilerinin ve eğitime erişimin artırılması konularında çalışmalar yapan araştırmacılar (Ainscow, M.; Messiou, K.) ile İspanya’da kapsayıcı eğitim üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan (Echeita, G.; Hargreaves, A.; Parriila, A.; F. J.; Arnaiz, P.) oluşmaktadır. Eflatun küme; beden eğitimi özelinde kapsayıcı eğitim araştırmaları yapan araştırmacılar (Block, M. E.; Fitzgerald, H.; Haegele, J.) ile Güney Afrika’da kapsayıcı eğitim üzerine çalışan araştırmacılar (Engelbrecht, P.; Walton, E.) ve eğitim araştırmalarında metodoloji üzerine özellikle nitel araştırma üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan (Creswell, J. W.; Merriam, S. B.) meydana gelmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

WoS veri tabanından elde edilen bulgular sonucunda kapsayıcı eğitim ile ilgili ilk yayın 1996 yılında yayımlanmıştır. Salamanca Bildirisinde (UNESCO, 1994) kapsayıcı eğitime yönelik ilk ve önemli kararların alınması bu durumu açıklayabilir. Bu yılı takip eden ilk yıllarda yayın sayısında önemli bir artış olmamışken 2005 yılından itibaren ise yayın sayısında ciddi artışlar gözlenmiştir. Daha sonraki bazı yıllarda yayın sayısında durağanlık olsa da genel durum artış eğilimindedir. Yayın sayısındaki bu artış BM ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşların gelecek hedefleri ve kapsayıcı eğitime yönelik projeleri desteklemesiyle açıklanabilir (UNESCO, 2016). Methlagl (2022) yapmış olduğu çalışmada da kapsayıcı eğitime yönelik çalışmaların artış eğiliminde olduğu sonucunu

elde etmiştir. İlgili çalışmanın sonuçlarıyla bu çalışmanın sonuçları bu noktada paralellik göstermektedir.

WoS veri tabanından elde edilen bulguların sonuçlarından biri ise kapsayıcı eğitim alanında en çok atıf alan ve atıf performansı en yüksek makalelerle ilgilidir. Diğer bir ifadeyle bu durum kapsayıcı eğitim alanında çalışan araştırmacıların en çok başvurduğu ya da atıf yaptığı kaynakları göstermektedir. Bu makaleler sırasıyla; “Developing inclusive education systems: What are the levers for change?” (Ainscow, 2005), “Developing inclusive education systems: The role of organisational cultures and leadership” (Ainscow and Sandill, 2010) isimli makalelerdir. Bu makaleler ve yine yüksek atıfa sahip diğer makaleler konu bakımından değerlendirildiğinde genellikle kapsayıcı eğitim ile ilgili yapılmış proje çıktıları ve öğretmen eğitimi konularına odaklanmaktadır. Van Mieghem ve diğerlerinin (2018) kapsayıcı eğitim üzerine yapmış oldukları meta analiz çalışmasında da benzer çalışma alanlarının ön plana çıktığını belirtmişlerdir.

Araştırmamanın bir başka sonucu kapsayıcı eğitim konusunda en üretken ve en etkili araştırmacılarla alakalıdır. En fazla makaleye sahip olmalarından dolayı “Sharma, Umesh”, “Forlin, Chris”, “Carrington, Suzanne”, “Schwab, Susanne” ve “Walton, Elizabeth” en üretken araştırmacılarıdır. Bu sonuç kapsayıcı eğitim alanında yapılan diğer inceleme çalışmalarının sonuçlarıyla da örtüşmektedir (Methlagl (2022). Kapsayıcı eğitim konusunda en fazla atıfa sahip olmalarından dolayı etkili yazarlar ise “Sharma, Umesh”, “Sandill, Abha”, “Peetsma, Thea T. D.”, “Ruijs, Nienke M.” ve “Ainscow, Mel”dir. “Sharma, Umesh” kapsayıcı eğitim konusunda en fazla yayına ve atıfa sahip olduğu için bu alandaki en üretken ve en etkili araştırmacıdır. Çalışmanın bu sonucu en çok atıfa sahip makaleler bulgusuyla da örtüşmektedir. Başka bir ifadeyle en çok atıf alan çalışmalarla en çok atıfa sahip araştırmalar sonucu paralellik göstermektedir.

Bir diğer sonuç ise kapsayıcı eğitim konusunda en üretken ve en etkili dergilerle ilgilidir. “International Journal of Inclusive Education” dergisi en fazla makale ve atıfa sahip dergidir. Methlagl (2022) da incelemesinde kapsayıcı eğitim konusunda en fazla yayın yapan dergi olarak “International Journal of Inclusive Education” dergisi sonucuna

ulaşmıştır. Bu derginin yayın ve atıf sayısı yönünden yüksek göstergelere sahip olması bu alanda en üretken ve etkili dergi olduğu şeklinde de ifade edilebilir. Bu dergi ile en çok yayına sahip diğer dergiler arasında yayın sayısı bakımından oldukça anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu durum ilgili derginin amaç ve kapsam yönünden odak noktasının sadece kapsayıcı eğitim konusu olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca derginin ismi de bu durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır. En çok makale yayımlayan dergilere ait ilginç bulgularından biri ise bazı dergiler yayın sayısı bakımından yüksek göstergelere sahip olsalar da atıf yönünden aynı yüksek göstergelere sahip değildir. Bu dergiler incelendiğinde ilgili dergilerin yerel dillerinde yayın yaptığı görülmektedir. Bu durum ilgili dergilerin ve burada yayımlanan araştırmaların uluslararası görünürlüğünü kısıtladığı şeklinde yorumlanabilir.

Kapsayıcı eğitim konusunda en üretken ve etkili kurumlara ait sonuçlar ise şöyledir. Kapsayıcı eğitim alanındaki yayımladıkları makale sayısına göre “Monash Üniversitesi”, “Queensland Teknoloji Üniversitesi”, “Murcia Üniversitesi”, “Seville Üniversitesi”, “North West Üniversitesi” ve “Jyvaskyla Üniversitesi” en üretken kurumlardır. Kurumların atıf yönünden performansları değerlendirildiğinde “Monash Üniversitesi”, “Manchester Üniversitesi”, “Hong Kong Eğitim Enstitüsü” ve “Queensland Teknoloji Üniversitesi” etkili kurumlar olarak ön plana çıkmaktadırlar. “Monash Üniversitesi” yayın ve atıf sayısı yönünden en üretken ve etkili kurum olarak dikkat çekmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan biri ise kurumların yapmış oldukları iş birlikleri ile ilgilidir. Ortak yazarlık atıf analizi sonucunda kapsayıcı eğitim konusunda yayın yapmış 589 kuruma ait verilere ulaşılmıştır. Bu kurumlar içerisinde 26 kurum arasında güçlü iş birliği ağları ortaya çıkmıştır. Güçlü iş birliği ağına sahip başlıca kurumlar olarak; “Monash Üniversitesi”, “Autonoma Madrid Üniversitesi”, “Seville Üniversitesi”, “Cantabria Üniversitesi”, “Salamanca Üniversitesi”, “Macquarie Üniversitesi” ve “Queensland Teknoloji Üniversitesi” ön plana çıkmaktadır. Bazı kurumlarda uluslararası iş birlikleri yoğunken bazılarında ise yerel iş birlikleri daha yoğun olarak görülmektedir. Mesela İspanya en fazla yayına sahip ülke olmasının yanında güçlü iş birliği ağına da sahiptir. Bu ülkenin güçlü iş birliklerine sahip olması

yayın sayısında da üretken olmasını desteklemektedir şeklinde açıklanabilir. Ayrıca kurumların güçlü uluslararası iş birliklerine sahip olmaları atıf performanslarını da olumlu yönde etkileyebilmektedir. Bu çalışmadan farklı olarak Methlagl (2022) ise çalışmasında kurumlar arası iş birliği yerine ülkeler arasındaki iş birliklerini incelemiştir. En fazla iş birliğine sahip ülkeler olarak ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya and İspanya'dır. Bu sonuçlar araştırmanın en üretken ve en etkili ülkelere yönelik sonuçlarıyla da örtüşmektedir.

Çalışmaya ait bir başka sonuç en üretken ve etkili ülkelerle ilgilidir. Kapsayıcı eğitim alanındaki yayın sayısı bakımından İspanya, ABD, Avustralya, Brezilya, İngiltere ve Rusya en üretken ülkelerdir. Buradaki dikkat çeken bulgulardan birisi ise Brezilya ve Rusya yayın sayısı bakımından yüksek göstergelere sahip olsalar da atıf bakımından aynı yüksek göstergeler mevcut değildir. Bu durum araştırmanın en üretken ve etkili dergilere ait sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir. Bu sonuç ilgili ülkelerin uluslararası yayın dili İngilizce yerine kendi yerel dillerinde yayın yapmalarıyla açıklanabilir. Kapsayıcı eğitim konusunda en etkili ülkeler ise başta Avustralya olmak üzere İngiltere, ABD, İspanya, Çin ve İskoçya'dır.

Anahtar kelime analizi sonucunda toplam 5033 farklı anahtar kelimeye ulaşılmıştır. En çok kullanılan anahtar kelimeleri ortaya koymak amacıyla 10 ve üzerinde kullanılan anahtar kelimeler incelenmiştir. Böylece en çok kullanılan 117 anahtar kelime ortaya çıkmıştır. Bu kelimelerin içinde en çok kullanılan anahtar kelimeler; "inclusive education", "social justice", "higher education", "diversity", "teachers", "attitudes", "collaboration", "co-teaching", "teacher education", "professional development", "special education", "disability", "inclusion", "special needs"dir. Tarama yapılırken "inclusive education" anahtar kelimesi kullanıldığı için bu kelimenin en çok kullanılan anahtar kelime olarak çıkması araştırmanın doğal bir sonucudur. Bundan dolayı araştırma alanında meydana gelen eğilimleri görme noktasında yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda diğer anahtar kelimeleri incelemek gerekmektedir. Bu kelimelerin incelenmesi sonucunda yüksek öğretim, öğretmen eğitimi ve özel eğitim alanlarında kapsayıcı eğitime yönelik çalışmaların yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Van Mieghem ve diğerlerinin (2018)

incelemesinde de kapsayıcı eğitime yönelik uygulamalar, öğretmen eğitimleri ve özel eğitim konuları ağırlıklı olarak en çok çalışılan konulardır. bu çalışmanın sonuçları ile Van Mieghem ve diğerlerinin (2018) sonuçları örtüşmektedir.

Araştırmanın en son sonucu yazar ortak atıf alma ya da birlikte atıf alma analiziyle ilgilidir. Bu analiz sonucunda beş farklı küme ortaya çıkmıştır. Bu kümelenmeler içinde en yoğun etkileşim kırmızı renkli kümededir. Bu küme; özel eğitim, engelli çalışmaları, engelli öğrenciler bağlamında kapsayıcı eğitim konuları çalışan ve eğitimde eşitlik ile kapsayıcılık üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan oluşmaktadır. Bu kümelerin bulunduğu görsel ağ incelendiğinde yeşil küme diğer kümelerin ortasında konumlanmıştır. Bu durum ilgili kümede yer alan araştırmacı ya da kaynakların diğer kümeler ile yoğun bir iş birliği içinde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir ifadeyle yeşil kümede bulunan araştırmacı ya da kaynaklar diğer kümelerde yer alan araştırmacılar tarafından da atıf gösterilmektedir şeklinde açıklanabilir. Yeşil küme; kapsayıcı eğitim noktasında küresel çapta projeler yapan uluslararası kuruluşlar ve bu kuruluşların projelerinde önemli görevler yürüten araştırmacılardan meydana gelmektedir. Mavi küme; kapsayıcı eğitim konusunda öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitilmesi ile kapsayıcı eğitim pratikleri üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan oluşmaktadır. Sarı küme; kapsayıcı eğitimin etkilerinin ve eğitime erişimin artırılması konularında çalışmalar yapan araştırmacılar ile İspanya'da kapsayıcı eğitim üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan oluşmaktadır. Eflatun küme; beden eğitimi özelinde kapsayıcı eğitim araştırmaları yapan araştırmacılar ile Güney Afrika'da kapsayıcı eğitim üzerine çalışan araştırmacılar ve eğitim araştırmalarında metodoloji üzerine özellikle nitel araştırma üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan meydana gelmektedir. Bu sonuçlar kapsayıcı eğitim konusunda oldukça zengin bir çalışma alanının bulunduğunu göstermektedir. Van Mieghem ve diğerlerinin (2018) incelemesinde de kapsayıcı eğitim konusunun çalışma alanının oldukça geniş bir yelpazeye benzediği belirtilmiştir. Aynı şekilde Methlagl (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarında da kapsayıcı eğitimin odak noktasının zenginliğine vurgu yapılmıştır.

Kapsayıcı eğitim ile ilgili makalelerin incelendiği bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Bu çalışmada kullanılan veriler WoS veri tabanından elde edilmiştir. Diğer veri tabanlarından da veri setleri oluşturularak başka incelemeler yapılabilir. Bu çalışmada doküman türü olarak sadece makaleler incelenmiştir. Diğer çalışmalarda başka doküman türleri ayrı ayrı ya da birleştirilerek incelenebilir. Bu çalışmada yayın yılı sınırlamasına gidilmemiştir. Yapılacak benzer çalışmalarda yayın yılı sınırlaması yapılarak daha derin incelemeler yapılabilir. Yine aynı şekilde yayın yıllarını dönem dönem inceleyerek çalışma alanındaki eğilimler ortaya konabilir.

KAYNAKLAR

- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change?. *Journal of Education Change*, 6, 109–124.
- Ainscow, M., & A. Sandill. (2010). Developing inclusive education systems: The role of organisational cultures and leadership. *International Journal of Inclusive Education*, 14(4): 401–416.
- Akçamete, G., Büyükkarakaya, H. S., Bayraklı, H., & Yıldırım, E. S. (2012). Eğitim politikalarının yansımaları: genel ve özel eğitim. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 11(22), 191-208.
- Armstrong, D., Armstrong, A. C., & Spandagou, I. (2011). Inclusion: by choice or by chance?. *International Journal of Inclusive Education*, 15(1), 29-39.
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E. & Herrera, F. (2011). An approach for detecting, quantifying, and visualizing the evolution of a research field: A practical application to the fuzzy sets theory field. *Journal of Informetrics*, 5(1), 146-166. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2010.10.002>
- Fırat, E. (2021). *Sosyal bilgiler dersinde kapsayıcı eğitim: fenomenolojik bir araştırma*. (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Florian, L., & Linklater, H. (2010). Preparing teachers for inclusive education: Using inclusive pedagogy to enhance teaching and learning for all. *Cambridge Journal of Education*, 40(4), 369-386.
- Florian, L., & Rouse, M. (2009). The inclusive practice project in Scotland: Teacher education for inclusive education. *Teaching and Teacher Education*, 25(4), 594-601.
- Forlin, C., & Chambers, D. (2011). Teacher preparation for inclusive education: increasing knowledge but raising concerns. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39(1), 17-32.
- Forlin, C., Loreman, T., Sharma, U., & Earle, C. (2009). Demographic differences in changing pre-service teachers' attitudes, sentiments and concerns about

- inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 13(2), 195-209.
- Izgar, G. & İlter, İ. (2022). Analysis of the scientific research on inclusive education. *Research on Education and Psychology*, 6(2), p. 132-151.
- İlçin, M. (2022). *Öğretimin denetimi aracılığıyla sınıf içi kapsayıcı eğitim uygulamalarının etkililiğini arttırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- MacFarlane, K., & Woolfson, L. M. (2013). Teacher attitudes and behavior toward the inclusion of children with social, emotional and behavioral difficulties in mainstream schools: An application of the theory of planned behavior. *Teaching and Teacher Education*, 29, 46-52.
- Malinen O. P., Savolainen, H., Engelbrecht, P., Xu, J., Nel, M., Nel, N., & Tlale, D. (2013). Exploring teacher self-efficacy for inclusive practices in three diverse countries. *Teaching and Teacher Education*, 33, 34-44.
- Methlagl, M. (2022). Mapping inclusive education from 1980 to 2019: A bibliometric analysis of thematic clusters and future research directions. *Issues in Educational Research*, 32(1), 225-247. <http://www.iier.org.au/iier32/methlagl.pdf>.
- Miles, S., & Singal, N., (2010). The Education for all and inclusive education debate: Conflict, contradiction or opportunity?. *International Journal of Inclusive Education*, 14(1), 1-15.
- Öner, G. (2022). *Kapsayıcı eğitim yaklaşımıyla sosyal bilgiler öğretimi: bir eylem araştırması*. (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Pérez-Gutiérrez, M., Castanedo-Alonso, J. M., Salceda-Mesa, M., & Cobo-Corrales, C. (2021). Scientific production on inclusive education and physical education: a bibliometric analysis. *International Journal of Inclusive Education*, p. 1-17.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349.

- Polat, F. (2011). Inclusion in education: A step towards social justice. *International Journal of Educational Development*, 31, 50–58.
- Ruijs, N. M., & Peetsma, T. T. D. (2009). Effects of inclusion on students with and without special educational needs reviewed. *Educational Research Review*, 4(2), 67-79.
- Slee, R. (2013). How do we make inclusive education happen when exclusion is a political predisposition?, *International Journal of Inclusive Education*, 17(8), 895-907.
- Small, H. (1999). Visualizing science by citation mapping. *Journal of the American Society for Information Science*, 50(9), 799-813.
[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4571\(1999\)50:9%3C799::AID-ASI9%3E3.0.CO;2-G](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4571(1999)50:9%3C799::AID-ASI9%3E3.0.CO;2-G)
- Stanovich, P. J., & Jordan, A. (1998). Canadian teachers' and principals' beliefs about inclusive education as predictors of effective teaching in heterogeneous classrooms. *Elementary School Journal*, 98(3), 221–238.
- Stubbs, S. (2008). *Inclusive education. Where there are few resources*. Oslo, The Atlas Alliance Publ.
- Taylor, S., & Sidhu, R. K. (2012). Supporting refugee students in schools: What constitutes inclusive education?, *International Journal of Inclusive Education*, 16(1), 39-56.
- Türkmenoğlu, Ö. A. (2022). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik kapsayıcı eğitim tutum ölçeğinin geliştirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- UNESCO (1994). *The Salamanca Statement and framework for action on special needs education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>
- UNESCO (2003). Open File on Inclusive Education. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000132164/PDF/132164eng.pdf.multi>, 21.01.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.

- UNESCO (2005). Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000140224/PDF/140224eng.pdf.multi>, 18.01.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- UNESCO (2016). *Education 2030. Incheon Declaration and framework for action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.*
- UNESCO (2017). A guide for ensuring inclusion and equity in education. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248254/PDF/248254eng.pdf.multi>, 18.01.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- UNICEF (2017). Inclusive Education: Including children with disabilities in quality learning: what needs to be done? https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org/eca/files/IE_summary_accessible_201917_brief.pdf, 25.01.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Van Eck, N. J. & Waltman, L. (2014). Visualizing bibliometric networks. In Y. Ding, R. Rousseau, and D. Wolfram (Eds.), *Measuring scholarly impact: Methods and practice*, (285–320). Springer.
- Van Eck, N. J. & Waltman, L. (2019). *Manual for VOSviewer version 1.6.13. VOSviewer Manua.*
- Van Mieghem, A., Verschueren, K., Petry, K. & Struyf, E. (2018). An analysis of research on inclusive education: A systematic search and meta review. *International Journal of Inclusive Education*, 24(6), 675-689. <https://doi.org/10.1080/13603116.2018.1482012>
- Zupic, I. & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

SUMMARY

Introduction

In this study, it was aimed to examine the research articles on inclusive education indexed in the education/educational research category of the Web of Science (WoS) database by bibliometric analysis method.

Method

In this study, 2826 research articles on inclusive education in the WoS database were analyzed using bibliometric analysis method. In the creation of the data set, first of all, the criteria for the studies to be included in the research were determined. Four criteria were identified: keyword, time period, document type and research area. In this study, firstly, the distribution of articles on inclusive education scanned in the category of educational research in the WoS database by years was examined. Then, the bibliometric analysis part was started and citation analysis, co-author analysis, co-citation analysis and co-word analysis of the related articles were performed. VOSviewer software version 1.6.17 was used in the bibliometric analysis of the study.

Findings, Results and Discussion

As a result of the findings obtained from the WoS database, the first publication on inclusive education was published in 1996. Although there is a stagnation in the number of publications in some subsequent years, the general situation is in an increasing trend. One of the research results is related to the most cited articles in the field of inclusive education with the highest citation performance. These articles are; "Developing inclusive education systems: What are the levers for change?" (Ainscow, 2005), "Developing inclusive education systems: The role of organizational cultures and leadership" (Ainscow and Sandill, 2010). Another result is related to the most productive and influential researchers on inclusive education. "Sharma, Umesh", "Forlin, Chris", "Carrington, Suzanne", "Schwab, Susanne" and "Walton, Elizabeth" are the most productive researchers because they have the most articles. The most influential authors are "Sharma, Umesh", "Sandill, Abha", "Peetsma, Thea T. D.", "Ruijs, Nienke M." and "Ainscow, Mel" as they have the most citations on inclusive education. "Sharma, Umesh" is the most productive and influential researcher in this field as he has the most publications and citations on inclusive education. Another result is related to the most productive and influential journals on inclusive education. "International Journal of Inclusive Education" has the highest number of articles and citations. The results of the most productive and influential institutions on inclusive education are as follows. According to the number of articles published in the field of inclusive education, "Monash University", "Queensland University Technology" and "University Murcia" are the most productive institutions. "Monash University", "University Manchester" and "Hong Kong

Institute Education" stand out as the most influential institutions when the performance of institutions in terms of citations is evaluated. "Monash University" stands out as the most productive and influential institution in terms of the number of publications and citations. One of the results obtained within the scope of the research is related to the collaborations of institutions. As a result of the co-authorship citation analysis, data from 589 institutions that have published on inclusive education were obtained. Among these institutions, strong collaboration networks emerged between 26 institutions. "Monash University", "University Autonoma Madrid", "University Seville", "University Salamanca" and "Queensland University Technology" stand out as the main institutions with strong collaboration networks. While some institutions have strong international collaborations, others have more local collaborations. In addition, the fact that institutions have strong international collaborations can positively affect their citation performance. Another result of the study concerns the most productive and influential countries. In terms of the number of publications in the field of inclusive education, Spain, USA, Australia, Brazil, England and Russia are the most productive countries. One of the striking findings here is that although Brazil and Russia have high indicators in terms of the number of publications, they do not have the same high indicators in terms of citations. This result can be explained by the fact that these countries publish in their local languages instead of English. The most influential countries in terms of inclusive education are Australia, England, USA and Spain. As a result of co-word analysis, a total of 5033 different keywords were reached. In order to reveal the most used keywords, keywords used 10 or more times were analyzed. Thus, the most used 117 keywords emerged. The most commonly used keywords among these words are "inclusive education", "social justice", "higher education", "diversity", "teachers", "attitudes", "collaboration", "co-teaching", "teacher education", "professional development", "special education", "disability", "inclusion", "special needs". The last result of the research is related to the analysis of author co-citation or co-citation. As a result of this analysis, five different clusters emerged. Each of these clusters represents one of the fields of study in the field of inclusive education. This result shows that there is a very rich field of study on inclusive education.

ORCID

Tevfik Palaz ORCID 0000-0002-1631-531X

Gökçe Kılıçoğlu ORCID 0000-0002-6125-1853

Tuğba Kılcan ORCID 0000-0002-7154-6399

Sadettin Erbaş ORCID 0000-0002-5150-9216

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar atışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir.

